

РЕЦЕНЗИЯ

От проф.д-р Иван Захариев Сълов, на основен трудов договор в Русенския университет „Ангел Кънчев”, рецензент в процедура за защита на докторска дисертация

Относно дисертационен труд на Петя Константинова Хаджийска „Неправораздавателни наказателни съдебни производства” за получаване на образователна и научна степен „доктор” по наказателен процес, професионално направление 3.6. Право, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със заповед на Ректора на ПУ”П.Хилендарски” съм определен за член на научно жури по защита на дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по специалността „Наказателен процес”. В процедурата като единствен кандидат участва Петя Константинова Хаджийска, която понастоящем е задочен докторант в юридическия факултет на университета и работи като адвокат в Пазарджишката адвокатска колегия.

С решение на научното жури съм включен като рецензент на представения дисертационен труд. Докторската ми дисертация, както и монографиите за доцент и за професор са в областта на наказателния процес като научна правна специалност. По стечение на обстоятелствата и с решение на факултетния съвет на юридическия факултет бях определен за научен ръководител на задочния докторант Петя Константинова Хаджийска. В тази връзка мога да кажа, че тя се

отнесе твърде съзнателно към изпълнение на възложените ѝ като докторант задължения, положи много усилия за постигане на добри резултати в научното изследване и изготви рецензирания труд в доста по-кратки срокове от нормативно предоставения 4-годишен период от време. Посещаваше достъпните за докторанти научни конференции и семинари в ПУ и в БАН и това даде импулс за творческа работа по възложената тема на труда.

Дисертацията е обсъдена по надлежния ред в катедра „Наказателно-правни науки” и е насочена към процедура за публична защита по законоустановените правила.

Съобразно нормативно приетите у нас изисквания дисертантката представя едно завършено дисертационно изследване върху особено актуална за българското законодателство и практиката тема – неправораздавателните съдебни актове. Става дума за материя, която е наситена със стари и нови проблеми, някои от които и до ден днешен нерешени по задоволителен начин. Така е, защото неправораздавателната компетентност се явява междинно звено в активността на съда, който единствен правораздава по наказателни дела под формата на правосъдие. Поради това разработването на самата тема предполага научна смелост и поемане на възможни непредвидени трудности в хода на научното изследване, които в крайна сметка са били успешно преодоляни от автора на дисертацията.

Дисертационният труд е в обем на 305 страници, с приложена библиография. Структурно изложението съдържа увод и три глави. В увода са поставени проблемите на научното изследване като предмет, посочени са задачите на анализа и докторантската цел.

В глава първа подробно се разисква правната същност на неправораздавателната съдебна дейност в производството по наказателни дела. Тук се изяснява цялостната концепция за съда като субект на наказателния процес и ролята му във връзка с правораздавателните правомощия по чл.119 от Конституцията на РБ. Изразена е и същността на неправораздавателните дейности и функционалната им връзка с правораздаването. Тези дейности са характеризирани предвид на наказателното правоприлагане, както и активността на съдебния орган от правно-техническа гледна точка.

В глава втора са задълбочено разгледани въпросите относно процесуалните предпоставки за осъществяване от съда и на дейност, която не може да се разглежда като водене и решаване на наказателни дела. Даден е отговор на въпроса как се съвместават решаването на въпросите за виновността и отговорността и контролно-охранителната работа по съблюдаване и ненарушаване на правата на гражданите, участващи в наказателен процес. Този въпрос е подобен на проблемите по разглеждане в едно наказателно производство и на въпроси на предявен граждански иск /на деликтно основание във връзка с притезание по осъществяване на субективни права/. Направено е разграничение на неправораздавателните производства на съда в досъдебното производство и в съдебната фаза, като са обосновано анализирани отделните хипотези в тази насока, напр. прекратяване на досъдебно производство, вземане на мярка за неотклонение задържане под стража, забрана за напускане пределите на страната, временно отстраняване от длъжност, подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание на първата инстанция и др. Този систематичен преглед е дал възможност да се направи една състоятелна

класификация на наказателните производства, предвид на по-общите особености за същност и предназначение, естество и правна сила на съдебните актове, тяхната задължителност и връзката им с правото на защита на лицата в наказателния процес.

Третата глава е съсредоточена върху процедурата по влизане в сила и привеждане в изпълнение на съдебни актове в законна сила. Става дума за последния, шести, стадий на съдебната фаза и на наказателния процес въобще. Научният анализ е насочен към това – да се обоснове процесуалното естество на дейността и да се разграничи от административната дейност по изпълнение на наказанията. Обръща се внимание на всички съдебни актове, които създават проблеми при привеждане в изпълнение, каквито са присъдите, решенията и определенията, а също и разпорежданията на съдията-докладчик за прекратяване на наказателното производство. Подчертава се и особеното правно-техническо естество на нормите, които регламентират дейността. Направено е разграничение на действията на съда от тези на районен и окръжен прокурор, както и на други структури на изпълнителната и на местната власт /НАП, общински съвети и др./ Обърнато е внимание и на законната сила на съдебните актове, която е сравнена със силата на правните норми и на задължителността на тълкувателните актове на висшата съдебна инстанция.

Изводите на автора са формулирани и отразени във всяка отделна глава, като са изведени основните обобщения и препоръки на изследването, включително идеи за изменения и допълнения в действащия НПК. Видно от представените материали докторантът има три научни публикации в сборници и в правната периодика.

Петя Хаджийска е проучила и добросъвестно използвала достъпните литературни източници от значение за разработване на дисертационния труд, които обхващат статии, студии и монографии на различни езици. Най-сериозно внимание е обърнато на работите на български, руски и немски езици. Обхваната е и съдебна практика с отношение по темата на дисертацията. Българската правна книжнина е проследена и анализирана като се започне от Светослав Велчев, главен прокурор при ВКС от началото на миналия век, проф. Никола Саранов и акад. Стефан Павлов, и се стигне до представители на правната доктрина в настоящия момент.

Без никакво съмнение Петя Хаджийска ни представя един завършен дисертационен труд, който третира проблеми на развитие на българската правна система и на българското общество въобще с подчертана важност. Защото се отнася предимно до защита на основни права и свободи на гражданите и на юридическите лица, което е задача на НК и НПК. Това до голяма степен предопределя качеството „дисертабилност“ на работата. Важността на настоящето изследване се очертана и от това, че законодателният подход не винаги е бил последователен. Често при съставяне на законопроекти за изменение и допълнение на НПК се прилага метода на експеримента и метода на опита и грешката. Вследствие на това се създават значителни трудности в цялостната работа на държавните органи с компетентност в сферата на наказателното правоприлагане, както в дейността на всеки един от тях поотделно, така и при тяхното взаимодействие при провеждане на наказателно производство.

Проучването на дисертацията сочи, че са постигнати необходимите за защита на дисертационен труд положителни

резултати: способност за откриване и научно изследване на проблемите на темата, овладян научен инструментариум, умение за самостоятелна научна работа при формулиране и проверка на състоятелни научни тези. Това се подкрепя от конкретни положителни и приносни моменти, отнасящи се до научна новост и обогатяване на съществуващи знания в правната наука, както следва:

Постановката на проблема е върху основата на правилна от научно-методологическа гледна точка структура и съдържание на изследването.

Дисертационният труд е актуално цялостно научно изследване на правораздаването и на неправораздавателните съдебни производства в наказателния процес като институт с основно значение. Дадени са в тази връзка състоятелни аргументи.

До настоящия момент липсва цялостно монографично изследване на неправораздавателните съдебни процедури по НПК.

Хвърлен е поглед и върху отражението на ЕКПЧ и практиката на Съда в Страсбург във връзка главно с правилата на чл.5 и 6 от Конвенцията – право на свобода и право на сигурност, и право на справедлив съдебен процес.

Рецензираната работа дава основания за някои критични бележки, предвид на допуснати структурни недостатъци или становища, които не могат да бъдат напълно споделени.

Изложението не е балансирано от гледна точка обема на правните проблеми. Би било уместно глава втора да се раздели на две – досежно досъдебното производство и предвид на съдебната фаза.

Би могло да се даде още съдебна практика на ВКС, а също на Конституционния съд и Съда в Страсбург.

Посочените критични бележки имат фрагментарен характер, засягат отделни страни от работата и тяхната относителна тежест чувствително отстъпва на положителните резултати и постиженията на дисертанта.

Убедено считам, че представения от Петя Хаджийска дисертационен труд има качеството на цялостно научно изследване на материала относно неправораздавателната компетентност на съда по НПК. Той е резултат на упорита работа и добросъвестно положени усилия в областта на научния анализ.

Предвид на посоченото по-горе може да се направи следното

ОБЩО ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представената за защита дисертация „Неправораздавателни наказателни съдебни производства” съдържа достатъчно успешни научни решения и необходимите приноси моменти от теоретико-приложен характер. Това предоставя необходимите основания да ѝ бъде дадена положителна оценка и да се предложи на научното жури да гласува положително за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Петя Константинова Хаджийска в професионалното направление 3.6.Право, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, научна специалност „Наказателен процес”.

РЕЦЕНЗЕНТ:

юни 2016г.

гр.София

Проф.д-р Иван Захариев Сълов